

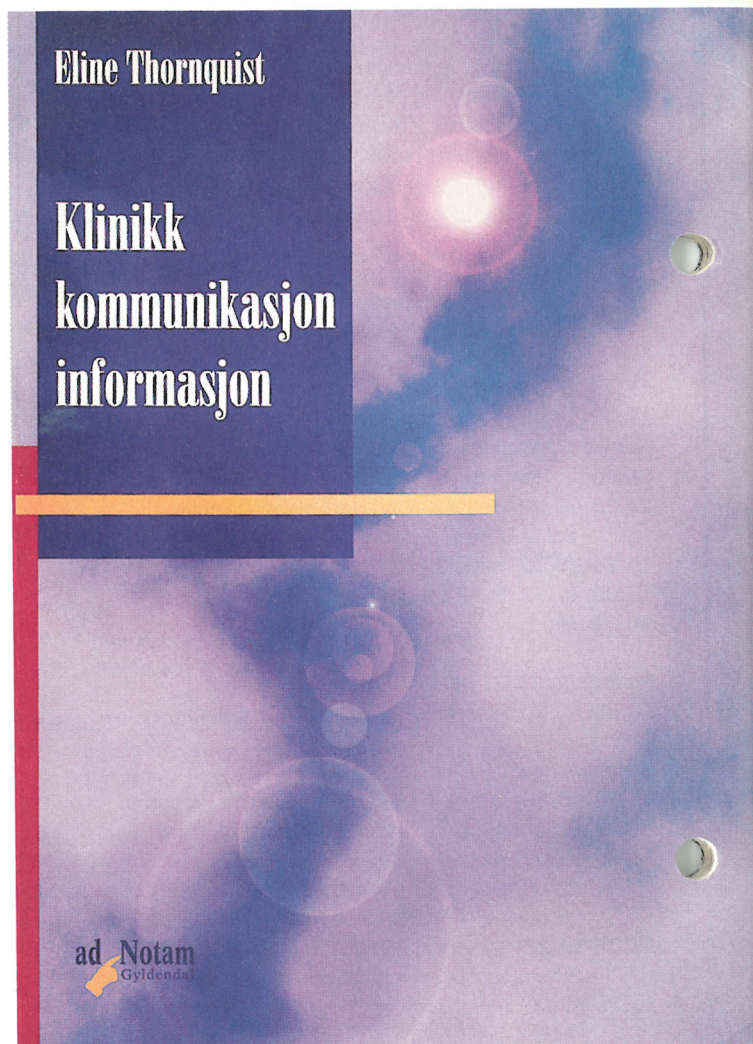
anmeldelser

Fremragende om kommunikasjon og språk

Fysioterapeut Eline Thornquist, en erfaren kliniker og skolelært teoretiker, har skrevet en ypperlig bok om kommunikasjon. I denne boken har hun gjort et betydelig arbeid med å integrere kunnskap fra ulike fagområder som språkvitenskap, filosofi, antropologi og sosiologi. Hun anlegger ulike perspektiver som utfordrer medisinskfaglig vanetenkning og bidrar til refleksjon og ettertanke. Forfatteren har også gjort et betydelig arbeid med å «oversette» teori fra andre fagområder til et språk som gjør den tilgjengelig for helsepersonell. Teori beskrives i et klart, presist dagligspråk og belyses ved illustrerende eksempler som er lett å kjenne igjen fra dagligliv og klinisk praksis. Hele tiden er direkte møter mellom mennesker i fokus. Boken er omfattende og oversiktlig, går i dybden og er lettlest. Fotnoter med forklaringer og forslag til videre lesning er god hjelp for fordypning. Tiltalende layout skjerper leselysten.

Kommunikasjon er en grunnleggende sosial aktivitet, og samhandlingsperspektivet er fremtredende gjennom hele boken. Den er skrevet for helsepersonell, og oppmerksomheten er rettet mot helsepersonells eget bidrag i samhandling. Det understrekes at samtalepartnerne er subjekter med forestillinger, verdier og normer. I direkte møter kommuniserer vi uavbrutt, og kommunikasjon og samhandling foregår alltid i en sammenheng – konteksten. Kontekst beskriver forfatteren som alt som er med på å skape mening; som tid, sted, sosiale og materielle forhold, bakgrunnskunnskap, institusjonelle og organisatoriske forhold. Vi kommuniserer alltid både et innhold og en relasjon. Et saksforhold kommuniserer vi som regel uttalt og bevisst, et forhold som regel uuttalt og ubevisst. Symmetriske og asymmetriske relasjoner, status og roller omtales og tydeliggjøres ved eksempler.

Noe er gitt og noe skapes når personer møtes, og forholdet mellom det som er gitt og det som skapes mellom de samhandelnde i situasjonen, går igjen som tema og belyses fra ulike perspektiver gjennom hele boken. Boken er delt inn i fem hoveddeler, og den første omhandler ulike kommunikasjonsteorier. I annen del beskrives språkets funksjon og bruk. Teoretiske perspektiver knyttes til praksis ved gode kliniske eksempler. Et tema er sammenhengen mellom språk, identitet og makt. Leger har i kraft av sin posisjon

Eline Thornquist
Klinikk, kommunikasjon, informasjon
 Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1998
 295 s, ill.
 Pris: 315,-
 ISBN 82-417-0904-8

som overordnet og medisinsk ansvarlig alltid begrepsatt sin virksomhet. Den naturvitenskapelige og teknologiske utvikling med tilhørende språkutvikling har skapt et språk som er lite egnet til å beskrive daglig klinisk virksomhet. Det språket vi har å formidle oss gjennom, er bestemmende

for vår tenkning. Kunnskapsutviklingen påvirker hva som er relevant og har derved direkte innvirkning på møtet mellom den enkelte pasient og behandler. Hva som er gyldig kunnskap, er et sentralt spørsmål.

I tredje del om kropp og kommunikasjon vektlegges kroppens tveetydighet – jeg både har og er en kropp. Kroppen er biologi, og kroppen er et uttrykkfelt. Mennesker eksisterer i verden som kroppslige subjekter og er meningsbærende og meningsskapende via sin kropp og sin kroppslige praksis. Vi er biologiske organismer og sosiokulturelle vesener samtidig. Ut fra en forståelse av kroppen som sentrum for erfaring og erkjennelse, vokser vi inn i kroppslige vaner og reaksjonsformer. Vi sosialiseres inn i bestemte måter å være verden på. I dette perspektivet drøftes kroppslig kommunikasjon i dagligliv og fagutøvelse.

Hovedtema i fjerde del er at alle handlinger anses å inneholde budskap, og at kommunikasjon der ved er integrert i alt helsearbeid. Kliniske implikasjoner av dette synet drøftes. Siste del av boken omhandler skriftlig formidling, kommunikasjon mellom helsepersonell, og forfatteren diskuterer betydningen av «kjønn» i helsearbeid. Kanskje kunne kjønnsperspektivet vært tydeligere også i de første delene av boken.

«Det språklige repertoar vi har til rådighet og behersker, er avgjørende for hva vi kan tenke om, og for hvordan vi kan tenke. Språket er en forutsetning for kritisk refleksjon», skriver Thornquist. Derfor er denne boken er så viktig.

Sissel Steihaug

DEPRESJONSHÅNDBOKA

«Depresjoner lar seg stort sett ikke beskrive» skriver Inge Lønning i siste kapittel av denne boka. Det er vel både sant og usant, men utsagnet har ikke hindret tilblivelsen av denne 335 siders store boka. Og godt er det, for mellom disse permene finner man det som idag faglig sett er å si om depresjoner. Sosiologiske og filosofiske perspektiver på fenomenet depresjon mangler helt og savnes av undertegnede. Forfatterne har selvfølgelig hatt som mål å beskrive depresjoner som et medisinsk fenomen og ikke som samfunnsfenomen, men jeg sitter med en fornemmelse at den da bidrar til medikalsiering av den vestlige kultur som sådan uten å peke på de tilgrunnliggende årsaker til den «depresjonsbølgen» som nå rir vårt moderne samfunn.

Boka er skrevet for allmennleger og utdanningskandidater i psykiatri. Den er svært systematisk oppbygd og tar ofte godt hensyn til hvordan disse lidelsene skal takles i allmennpraksis. Forfatterne er for det meste hentet fra det psykiatriske miljøet selv om noen også har allmennmedisinske erfaringer. Det har nok medført at boka mest fokuserer på de «sikre» depresjonene. De lette depresjonene som er så «lette» at vi sitter med dilemmaet: «er dette en normalvariant av den triste personlighetstypen eller depresjon?» er mindre omtalt. Det er jo disse vi har i hopetall på allmennlegekontorene og vel egentlig sliter mest med.

Både ulike samtaleterapiformer og medikamentell behandling er grundig drøftet. Scoringsskjemaene for depresjon, angst og demens er også med, men selv om forfatterne tydeligvis anser dem som viktige hjelpemidler i behandlingssituasjoner savner jeg motforestillinger til bruk av skjemaer – de har jo en bivirkning ved å «mekanisere» konsultasjonene der den gode samtalen kanskje er det viktigste redskap vi har. Behovet for å rubrisere alt i tall og kolonner kan ikke bare være av det gode i slike konsultasjoner?

Boka er absolutt verdt å lese og gir deg en oppdatert viten om «moderne» diagnostikk og behandling. Depresjoner er et vanskelig del av faget vårt, ikke minst i primærhelsetjenesten der vi sjeldnere ser de klare, uttalte tilfellene, men daglig håndterer depressive symptomer av usikker styrke. At ikke boka hjelper til å avklare disse problemstillingene skal ikke lastes forfatterne, men må vel aksepteres som endel av allmennmedisinens hverdag der det ofte settes større krav til bruk av intuisjon og empati enn sikker vitenskapelig kunnskap.

Jannike Reymert

Marit B. Krüger, Anders Lund,
Jon Skarstein, Bjarthe Stubhaug (red.)
Gyldendal Akademisk AS

(Tips: Fåes gratis fra legemiddelfirmaet Organon)

